

6. Косма Т.В. Мыслення учнів молодшого шкільного віку / Т.В.Косма. – К., 1968. – 205 с.
7. Мыслення в діяльності молодших школярів / За ред. Г. С. Костюка, Г. О. Балла. К., 1981. – 155 с.
8. Менчинская Н.А. Мышление и процесс обучения / Н.А.Менчинская // Исследование мышления в советской психологии / Под ред. Е.В.Шороховой – М.: Наука, 1966. – С. 349-387.
9. Пиаже Ж. Генезис элементарных логических структур / Ж.Пиаже, Б.Инельдер. – М., 1963. – 448 с.
10. Талызина Н.Ф. Формирование познавательной деятельности младших школьников: Кн. для учителя / Н.Ф.Талызина. – М.: Просвещение, 1988. – 175 с.

In the article the problem of features of capture the receptions of intellection is presented by junior schoolchildren. The results of researches of development of mental actions (analysis, internal plan of actions, reflection) are generalized in the process of educational activity of home scientists. Dependence of capture the receptions of intellection is reasonable by junior schoolchildren from the specially organized developing studies, that, undoubtedly, creates more wide possibilities for psychical development and use of mental potential of junior schoolchildren.

Key words: mental actions, analysis, internal plan of actions, reflection, developing studies.

Отримано: 25.01.2011

УДК 159.946.3

Т.В.Дуткевич, Т.А.Панчишина

ОСОБЛИВОСТІ СТАВЛЕННЯ ДО ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ТА ЙОГО ФОРМУВАННЯ У СТУДЕНТІВ АГРАРНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

Ставлення до навчання є визначальним особистісним фактором успішності цього процесу. Проаналізовано три типи ставлення студентів аграрних спеціальностей до вивчення іноземної мови. Акцептивне ставлення (19,4% досліджуваних) має такі прояви, як висока успішність з предмета, задоволеність його вивченням, самостійність та креативність виконання завдань. Реф'юзивне ставлення (42,8%) має такі прояви, як

низька успішність з предмета, незадоволеність його вивченням, залежність при виконанні завдань. Іndefінітивне ставлення (37,8%) відзначається нестійкістю та ситуативністю. Оптимальним для успішності вивчення іноземної мови є акцептивне ставлення.

Ключові слова: особистість, ставлення, мотив, вивчення, акцептивний, реф'юзивний, іndefінітивний тип ставлення до навчання.

Отношение к обучению определяющий личностный фактор успешности этого процесса. Проанализированы три типа отношения студентов аграрных специальностей к изучению иностранного языка. Акцептивное отношение (19,4% исследуемых) имеет такие проявления, как высокая успеваемость по предмету, удовлетворенность его изучением, самостоятельность и креативность выполнения заданий. Рефюзивное отношение (42,8%) имеет такие проявления, как низкая успеваемость по предмету, неудовлетворенность его изучением, зависимость при выполнении заданий. Инdefинитивное отношение (37,8%) характеризуется нестабильностью и ситуативностью. Оптимальным для успешности изучения иностранного языка является акцептивное отношение.

Ключевые слова: личность, отношение, мотив, изучение, акцептивный, рефюзивный, инdefинитивный тип отношения к обучению.

Актуальність дослідження. Проблему ставлень та їх ролі у розвитку особистості вивчали М.І.Алексеева, О.Г. Асмолов, Л.І. Божович, Г.С.Костюк, А.К. Маркова, В.М.Мясіщев, М.Т.Дригус, З.І. Калмикова, С.Г. Москвичов, П.Я. Якобсон та ін. У дослідженнях показано, що ставлення до навчання – це рушійна й провідна сила процесу розвитку особистості, її пізнавальних потреб. Ставлення спирається на мотивацію діяльності, але становить самостійне, більш складне психологічне утворення, що має свої специфічні риси.

Дослідники психології навчання іноземних мов підкреслюють визначальну роль ставлення в успішності цього процесу (І.О. Зімяя, О.О.Кузнецова, Н.Є.Кузовльова, Е.А. Непомнящая, Л.А. Онуфрієва, О.В.Самарова, С.В.Сінкевич, В.І. Співак та ін.) [3; 4; 6; 7; 9]. Водночас не проведено спеціальних досліджень питання ставлення до вивчення іноземної мови у студентів аграрних спеціальностей, що й зумовлює актуальність нашої роботи.

Метою статті є дослідження типів ставлення студентів аграрних спеціальностей до вивчення іноземної мови через призму мотивації їх навчальної діяльності, задоволеності процесом навчання та успішності з предмета.

Основні результати. Розкриваючи зміст поняття “ставлення”, В.М.Мясіщев виходив з того, що “психологічні ставлення людини в розвинутому вигляді є цілісною системою індивідуальних, вибіркових, свідомих зв'язків особистості з різними сторонами

об'єктивної дійсності" [5, с. 111]. Він розглядав ставлення особистості як її "свідомі вибіркові зв'язки", що є продуктом індивідуального розвитку. В процесі онтогенезу змінюється їх зміст, структура, а також міра усвідомленості та узагальненості.

Ефективність навчально-виховного процесу визначається не тільки рівнем засвоєння знань, але і ставленням студентів до навчання, оскільки навчальна діяльність "відбувається по-різному залежно від суб'єктивних причин, від того, як особистість ставиться до цієї діяльності, яка її внутрішня позиція, яке значення набуває для неї <...> діяльність" [2, с. 132]. Тому закономірне посилення останніми роками інтересу вчених і практичних працівників системи освіти до вивчення критеріїв ефективності процесу навчання, що включають не тільки особливості діяльності педагога, але і особистісні характеристики діяльності студентів, серед яких виділяються ставлення особистості, що визначають її всебічний розвиток, мінливість і обумовленість свідомості та дій об'єктивними і суб'єктивними чинниками.

У дослідженнях структури ставлення до навчання можна вирізнити два основних підходи. У першому з них, який ми позначили як *монокомпонентний*, будова ставлення розглядається як цілком мотиваційне утворення, в якому розміщуються спонукання різного змісту та інтенсивності. Фактично ставлення особистості отожднюється з мотивацією, що має певну впорядковану структуру.

Зокрема, під ставленням до навчання З.І. Калмикова та І.Ю. Кулагіна розуміють складне мотиваційне утворення, структура якого обумовлена системою навчальних мотивів особистості, а рівень визначається емоційним вираженням домінуючих у цій системі мотивів [8, с. 126].

Другий підхід відзначається трактуванням ставлення як *полікомпонентного* утворення в єдності пізнавального, емоційного і вольового або поведінкового компонентів. Тобто ставлення до навчання проявляється у знаннях та уявленнях студента, у його емоційному стані під час занять, у здатності до подолання труднощів та перешкод, у відповідних і характерних для цього студента способах дій. Погоджуючись із цим підходом у цілому, ми відзначаємо свою згоду із дослідниками, які центральним компонентом, ядром ставлення особистості до навчання вважають навчальну мотивацію (Л.І. Божович, Г.С. Костюк, О.М. Леонтьєв, А.К. Маркова, П.М. Якобсон і ін.).

Крім того, на нашу думку, у ставленні необхідно розрізняти емоційно-вольові та поведінкові компоненти. Перші становлять

основу виникнення мотивації, що спонукає до діяльності. Перехід від ставлення до діяльності становить поведінковий компонент. Ці компоненти тісно взаємопов'язані. Постійне переживання невдач, помилок, труднощів у роботі призводить до виникнення в особистості негативного ставлення до цієї роботи. І – навпаки. Здійснювані за допомогою діяльності об'єктивні ставлення людини до світу інтеріоризуються і втілюються в індивідуальній свідомості у вигляді особистісного значення. Іншими словами, особистісне значення – це складова динамічної смислової системи, що відображає в індивідуальній свідомості особи зміст її ставлення до дійсності. Смилова установка особистості є формою виявлення особистісного значення у вигляді готовності до здійснення певним чином направленої діяльності. Особистісне значення є змістом установки. Отже, ставлення особистості до певної діяльності можна трактувати як особистісне прийняття чи неприйняття цієї діяльності.

В основу нашого дослідження був покладений природний психолого-педагогічний експеримент з використанням таких методів, як спостереження, бесіда, анкета, тест (тест мотивів оволодіння іноземною мовою О.М.Гринчишин) [1], експертна оцінка викладачів. У дослідженні взяли участь 98 студентів-першокурсників, що здобувають аграрні спеціальності у Кам'янець-Подільському державному аграрно-технічному університеті. Щоб визначити ставлення студентів до вивчення іноземної мови, у спостереженні фіксувалися суб'єктивні показники їх ставлення до навчання, які виявлялися в успішності навчальної діяльності, рівні навчальної активності, бажанні вчитися. Якісна і кількісна характеристики ставлення до навчальної діяльності склалися на підставі декількох показників, що визначають суб'єктивні і об'єктивні її прояви, – те, як студент усвідомлює і переживає своє ставлення і якою є результативна складова його навчання – успішність з курсу іноземної мови.

Показником значущості навчальної діяльності були емоційний стан, що супроводжує мотивацію, а також модальність актуального ставлення студента до вивчення іноземної мови (позитивне, індиферентне або негативне). Емоції, що переживають студенти під час занять, свідчили про силу і інтенсивність їх навчальної мотивації.

У результаті проведення дослідницьких процедур та узагальнення їх результатів за показниками переважаючих емоційних станів, домінуючих в індивідуальних мотиваційних комплексах мотивів навчання, мірою самостійності й ініціативності студентів,

їх усвідомлення зв'язку навчального предмета із майбутньою професією виділено три типи ставлень до вивчення іноземної мови.

Акцептивне (від англ. accept – приймати) ставлення студента до вивчення іноземної мови відзначається позитивними емоційними станами студента при роботі над засвоєнням іноземної мови, високим прагненням до успіху та впевненістю у його можливості, задоволеністю процесом і результатами своєї роботи. Виконання завдань з предмета відзначається самостійністю, ініціативністю, креативністю. Характерною є така навчальна мотивація, яка включає мотиви суспільного, морального і пізнавального змісту (відповідальність, обов'язок, усвідомлення значущості іншомовної компетентності у своїй професії; потреба в знаннях; інтерес до процесу і змісту вивчення іноземної мови); мотиви професійно-ціннісні; прагнення самоудосконалюватися в процесі навчання, а також зайняти певне місце в колективі, а згодом і у суспільстві. У цілому це ставлення до вивчення іноземної мови влучно позначає термін “**прийняття**”.

Акцептивне ставлення до вивчення іноземної мови характерне для студентів з високими академічними успіхами та навчальною активністю, які цілеспрямовано і самостійно працюють над собою, вміють самостійно здобувати нову інформацію з різноманітних джерел. Як правило, вони добре навчаються, беруть активну участь в житті студентської групи, їх навчання пов'язано з життєвими планами і прагненням підвищити свій статус в колективі. Цей тип ставлення можна назвати оптимальним з погляду досягнення цілей навчання. Він спостерігається у 19,4% досліджуваних студентів.

Реф'юзивне (від англ. refuse – відмовляться) ставлення студента до вивчення іноземної мови пов'язане з негативними переживаннями студента, зниженим прагненням до успіху, невірою у власні сили, очікуванням неприємностей, підвищеною тривожністю при роботі над засвоєнням іноземної мови, незадоволеністю процесом і результатами своєї роботи. Виконання завдань з предмета здійснюється під тиском, є вимушеним, а тому вимагає постійного зовнішнього контролю і підказок викладача. Студент прагне створити враження виконання завдання, не занурюється у деталі, є неуважним і постійно відволікається, витрачає свою активність на пошук “обхідних шляхів”. Мотивація вивчення іноземної мови є переважно зовнішньою. Найбільш дієвими є такі зовнішні спонуки, як уникнення труднощів у навчанні, прагнення відпочити, почуття втоми, необхідність вчитися через страх різного роду неприємностей, а також обумовлені міркуваннями суто утилітар-

ного порядку. Студенти з реф'юзивним ставленням до вивчення іноземної мови ледве справляються з навчальним навантаженням, мають недостатні установки на досягнення успіхів у навчанні, на підвищення свого статусу в колективі однолітків, вони пасивні на заняттях. Такі студенти вважають вивчення іноземної мови зайвим для оволодіння професією, не усвідомлюють зв'язку іншомовної компетентності спеціаліста-аграрника із професійною кар'єрою. Серед досліджуваних студентів 42,8% мають таке ставлення до вивчення іноземної мови. У цілому сутність реф'юзивного ставлення до вивчення іноземної мови відображає назва **“відмова”**.

Індетінітивний (від англ. indefinite – невизначений) тип ставлення студентів-аграрників до вивчення іноземної мови поєднує ознаки першого і другого типів, тобто відзначається нестійкістю, ситуативністю. Залежно від ситуації, студент може переживати емоційні стани протилежної модальності: у сприятливій ситуації він задоволений, впевнений у собі, зацікавлений своїми успіхами; у несприятливій – студент нервується, очікує неприємностей, незадоволений і роздратований. Подібним чином відбувається і виконання завдань з предмета. Ті, що легко даються, студент виконує самостійно, з певною ініціативністю. Якщо виникають труднощі, студент починає шукати підказки, обхідні шляхи, постійно відволікається, не може зосередитись на роботі. Студенти, в яких виявляється індетінітивне ставлення, в переважній більшості характеризуються середніми показниками успішності з предмета, займаються несистематично, поточні оцінки значно відрізняються між собою. Загалом сутність індетінітивного ставлення розкриває назва **“невизначеність”**. Цих студентів 37,7%.

Спонукальна сила мотивів навчання залежить від мети, яку ставлять перед собою учні. Цілі і мотиви навчання не тотожні, хоча можуть співпадати, коли студентів спонукає до навчальної діяльності інтерес до знань, допитливість, коли вони вчаться заради того, щоб стати справжніми висококваліфікованими фахівцями, оволодіти потрібними для повноцінного життя знаннями і уміннями. Вони свідомо ставляться до навчання, сумлінно виконують навчальні обов'язки.

Інша картина, якщо студенти керуються близькими, вузько-особистісними цілями і егоїстичними прагненнями, коли на першому місці стоїть не отримання знань, не інтерес до науки, а міркування утилітарного порядку. Мотивація і цілеспрямованість навчання в таких випадках примітивні, тому студентам бракує наполегливості й самостійності в навчальній роботі, вміння мобілізувати себе.

Вплив навчальної діяльності на формування акцептивного ставлення до неї визначається почуттям духовного зростання в результаті засвоєння іноземної мови, переживанням успіхів, що у формі задоволеності навчанням відображається на психоемоційному стані студентів. Стан задоволеності – підсумковий показник суб'єктивного ставлення (структури мотивів і установок) студента до вивчення іноземної мови, опосередкований об'єктивними чинниками (умовами й особливостями вузівського навчально-виховного процесу). Враховуючи важливість такого показника ставлення студентів до вивчення іноземної мови, як задоволеність, ми з'ясували міру задоволеності результатами навчання з іноземної мови (задоволеність собою, результативністю навчання, своїм ставленням до навчання). Досліджуваним було запропоновано відповісти на питання: "Чи задоволені ви собою, своїми успіхами з вивчення іноземної мови?" Пропонувалось обрати один з варіантів відповіді: не знаю, так, частково, ні. Не змогли визначити задоволеність 34,7% опитуваних студентів, відзначили свою задоволеність 19,4%, часткову задоволеність – 19,4%, незадоволеність – 26,5%.

Як свідчить аналіз одержаних нами матеріалів, почуття задоволеності вивченням іноземної мови визначається різними об'єктивними і суб'єктивними чинниками. Основними з них студенти вважають настрій, який панує на заняттях, організатором якого, як відомо, повинен бути викладач. При цьому важливою умовою створення сприятливого емоційно-психологічного клімату на заняттях є індивідуальний диференційований підхід до студентів у ході навчальної діяльності, до оцінювання результатів їх навчання, виражених балами академічної успішності (об'єктивні), а також відповідність суспільним вимогам запитів і установок студентів, їх ціннісних орієнтацій в отриманні вищої освіти, їх пізнавальних і професійних інтересів, усвідомлення духовного збагачення і зростання (суб'єктивні).

Щоб з'ясувати ступінь значущості для учнів різних чинників, що визначають їх задоволеність вивченням іноземної мови, ми запропонували оцінити ці чинники за п'ятибальною шкалою.

Як з'ясувалося, реально діючі мотиви вивчення іноземної мови набувають для студента особистісного значення від впливом соціальних вимог до аграрно-професійної освіти, її значущістю в суспільстві і тим, як ці вимоги усвідомлюються студентами. З другого боку, мотивація вивчення іноземної мови обумовлена системою ціннісних орієнтацій студента, що впливає на вибір найефективнішого мотиву – мотиву освіти. Звідси впливає висока

оцінка таких чинників, що визначають задоволеність вивченням іноземної мови, як розуміння соціальної значущості іноземної (середній бал рівня значущості 4,1) і індивідуальний підхід викладача до студентів (середній бал 3,8). Задоволеність учнів вивченням іноземної мови залежить також від змісту навчальної діяльності (середній бал 3,5), від розуміння значення іноземної мови для майбутньої трудової діяльності і життя в цілому (середній бал 3,1), врахування інтересу студента до предмета і ступеня реалізації пізнавальних інтересів (середній бал 2,8).

Як уже наголошувалося, почуття задоволеності вивченням іноземної мови підвищує ефективність її засвоєння і впливає на академічну успішність з предмета. Переживання успіху і впевненості в своїх силах значною мірою визначає акцептивне ставлення до навчання, а невпевненість, засмучення і сором, викликаний поганою успішністю, часто призводять до негативного ставлення. Як свідчать матеріали нашого дослідження, акцептивне ставлення до вивчення іноземної мови спонукає інтенсивніше працювати, пов'язане з високими академічними успіхами, студенти з акцептивним ставленням до вивчення іноземної мови успішніше вчать. Про це свідчить високий коефіцієнт кореляції Пірсона (0,89) між типом ставлення до вивчення іноземної мови та успішністю з цього предмета. У цілому діє закономірність: хто краще навчається з іноземної мови, той і краще ставить до предмета. Також підтверджується і протилежне формулювання: хто краще ставить до іноземної мови, той і краще навчається з предмета.

У більшості тих, хто має середню успішність з іноземної мови, ставлення до навчальної діяльності нестійке, значно залежить від ситуативного інтересу, проявляється час від часу. У таких студентів не ставлення визначає інтерес, а навпаки.

Водночас, низькі академічні результати не свідчать про відсутність пізнавальних мотивів. Студенти з низькою успішністю з іноземної мови також указують на бажання одержати певні знання і уміння. Проте відсутність звички до розумової праці, невміння володіти раціональними способами навчальної роботи, наявність прогалин у знаннях значною мірою утруднюють успішне оволодіння навчальним матеріалом. Складається переважно реф'юзивне ставлення до тих навчальних предметів, де студенти не виявляють успішності, де вони зустрічаються з постійними невдачами. Таким чином, інтерес до вивчення іноземної мови не підкріплюється позитивною оцінкою, а отже, не викликає відчуття задоволеності навчанням. Пізнавальні мотиви для більшості студентів з низькою успішністю не виступають як такі, що реально спонукають їх до

навчання. У багатьох студентів відсутні й широкі соціальні мотиви, що свідчить про нерозуміння ними значущості вивчення іноземної мови для майбутньої професійної діяльності, для особистого розвитку.

Для викладачів іноземної мови вищого навчального закладу особливо важливим питанням є можливість формування та корекції ставлень студентів до їх навчального предмета. Детермінація особистісних ставлень соціальною позицією обумовлює процес розвитку, формування ставлень у ході перебудови діяльності особистості. Для студента соціальна позиція визначається його приналежністю до однієї з наступних підгруп: відмінників, таких, що навчаються без “трійок”, та таких, що мають “трійки”. Проте для зміни ставлення важливим є і усвідомлення особистісного значення тих чи інших сторін дійсності. Динаміці ставлень особистості притаманні і свої власні закономірності розвитку, своя внутрішньоособистісна динаміка. Механізм внутрішньоособистісної динаміки ставлень полягає в ієрархічному зв’язку між смисловими системами, у підпорядкуванні менш важливих (егоїстичних) спонукань більш важливим (соціально орієнтованим). Саме суперечність, а іноді і конфлікт між однаково значущими мотивами особистості, глибинно обумовленими її ставленнями, що знаходяться в певному ієрархічному зв’язку, виступає як механізм особливого внутрішнього руху в індивідуальній свідомості.

Виховати у студента акцептивне ставлення до вивчення іноземної мови, – значить, спираючись на мотивацію, що є у нього, сформувані мотиви, що спонукають до цієї діяльності і надають їй високого особистісного значення, а отже психологічно зумовлюють особистісне прийняття необхідності й доцільності вивчення іноземної мови. Перший шлях виховання акцептивного ставлення до навчання – створення стійкої **мотивації успіху**. Другий шлях виховання акцептивного ставлення до вивчення іноземної мови – формування навчальних **інтересів**. Щоб оптимізувати ставлення студентів до вивчення іноземної мови, слід враховувати ту обставину, що ставлення до чогось тісно пов’язане зі значущістю для особистості предмета ставлення. Практична значущість іноземної мови не завжди зрозуміла студентам аграрних спеціальностей, бо, як відомо, лінгвістичний матеріал, особливо граматичний, відзначається високою абстрактністю, його важко пов’язувати з фактами життя, з майбутнім професійним досвідом студента. Як наслідок – недооцінка ролі іноземної мови в особистому житті і нерозуміння її значущості для професійної

кар'єри. Багато студентів вважає іноземну мову занадто складним для розуміння й вивчення предметом і відмовляється від будь-яких зусиль для його опанування. Враховуючи згадані обставини, провідним фактором формування акцептивного ставлення студентів до вивчення іноземної мови є створення позитивного іміджу іноземної мови як важливого чинника входження аграрного сектора України у європейський простір, налагодження професійних міжнародних зв'язків, вдосконалення фахівця на основі його систематичного ознайомлення з зарубіжними фаховими періодичними та інтернет-виданнями тощо.

Перспективою нашої роботи є експериментальне формування акцептивного ставлення студентів аграрних спеціальностей до вивчення іноземної мови.

Список використаних джерел

1. Гринчишин О.М Науково-теоретичні основи побудови моделі мотивації оволодіння іноземною мовою // Збірник наукових праць ІІ АПН України "Проблеми загальної та педагогічної психології". – Т.V. – Ч.1. – 2003. – С. 56-60.
2. Костюк Г.С. Принцип развития в психологии // Методологические и теоретические проблемы психологии / Г.С.Костюк. – М.: Наука, 1960. – С. 118-152.
3. Кузнецова О.О. Психологічні особливості розвитку іноземного мовлення студентів у немовних вузах: дис....канд. психол. наук: 19.00.07/ О.О.Кузнецова. – Острого-К., 1998. – 160с.
4. Кузовлева Н.Е. Профессиональная ориентация как один из факторов формирования мотивации в обучении иностранным языкам / Н.Е.Кузовлева// Иностранные языки в школе. – 1986. – № 4. – С.22-25.
5. Мясичев В.Н. Основные проблемы и современное состояние психологии отношений человека /// Психологическая наука в СССР: в 2-х т. / В.Н/Мясичев. – М.: Изд-во АПН, 1960. – Т.2. – С.110-123.
6. Непомнящая Э.А. Некоторые вопросы мотивации учебной деятельности в условиях профессионально-ориентированного обучения (в вузе) / Э.А.Непомнящая// Вестник Харьковского университета. Иностранные языки. – Харьков. – №170. – Вып. 11. – 1978. – С. 123-126.
7. Онуфрієва Л.А. Психологічні умови самостійного оволодіння засобами іншомовного спілкування на початковому етапі навчання (на матеріалі досліджень студентів першого курсу немовних факультетів): Дис....канд. психол. наук: 19.00.07 /

Інститут психології ім. Г.С. Костюка АПН України. – К., 1998. – 202 с.

8. Отстающие в учении школьники (проблемы психического развития) / Под ред. З.И. Калмыковой, И.Ю. Кулагиной. – М.: Педагогика, 1986. – 208 с.
9. Співак В.І. Психологічні особливості самоконтролю студентів в процесі засвоєння іноземної мови (на матеріалі англійської мови): Дис.. канд. психол. наук: 19.00.07/Національний педагогічний ун-т ім. М.П.Драгоманова. – К, 1997. – 201с.

Students attitudes towards the learning is the main factor of this process. Analysis of students attitudes towards studying of foreign languages revealed its three types. The acceptive attitude (19,4% of students) has such indicators as high academic success, satisfaction, independence and creativeness while studying.. The refusive attitude (42,8% of students) has such indicators as low academic success, dissatisfaction and dependence while studying of foreign languages. The indefinite attitude (37,8% of students) has the features of acceptive and refusive types of attitudes and depend on circumstances. The best type of students attitude towards studying of foreign languages regarding the academic success is acceptive attitude.

Key words: attitudes, motive, studying, acceptive, refusive, indefinite types of attitude.

Отримано: 10.03.2011

УДК 159.9(075.8)

Т.В.Дуткевич, О.В.Савицька

Психологічний супровід професійної діяльності викладача вищої школи (з досвіду роботи соціально-психологічної служби університету)

У статті проаналізовано досвід роботи соціально-психологічної служби університету із забезпечення психологічного супроводу професійної діяльності викладача. Розкрито мету діяльності соціально-психологічної служби в університеті, яка полягає у забезпеченні психологічного супроводу процесу підготовки фахівців з вищою освітою, наданні психологічної допомоги всім учасникам навчально-виховного